

Горан Пауъл „Внезапна зора“

Когато слънцето отмина Южното кралство на Палава, в един от парковете на елегантната столица Канчипурам се събра огромна тълпа. Бяха се стекли хора от всички краища на града. Други бяха пристигнали от пристанищата и рибарските селища, разположени на опасания с палми бряг. Имаше и такива, изминали дългия път от отдалечените селища във вътрешността. Всички те бяха дошли с една-единствена цел – да чуят думите на прочутия будистки учител Праджнатара. Бяха изминали много години, откакто Праджнатара бе говорил пред публика, затова топлият вечерен въздух беше наелектризиран от очакване.

Сред множеството обаче се намираше и един млад мъж, който не се интересуваше от бълнуванията на някакъв стар монах. Името му, както и това на баща му, бе Сардили и единственото, което го вълнуваше, беше да се прибере къщи след дългия тренировъчен ден във Военната академия. Бе прекосил половината парк, когато зърна дребен, мършав мъж, седнал настрана от тълпата. В първия момент Сардили реши, че мъжът е отшелник, дошъл за събитието, но когато забеляза, че очите на всички са вперени в него и чу името Праджнатара, произнасяно със страхопочитание, разбра, че пред него е самият учител.

Тълпата чакаше Праджнатара да започне проповедта си, но той държеше високо едно цвете и го съзерцаваше с безмълвно възхищение. Сардили поспря, за да види още колко време дребничкият учител ще задържи голямото множество в търпеливо очакване. Хората станаха неспокойни и започнаха да подвикват на Праджнатара, подканяйки го да говори, но дори и да ги чуваше, той не реагираше. Закачливо момче пристъпи напред, хвана учителя за рамото и го раздруса, но Праджнатара не му обърна внимание и продължи да се вира в цветето. Един от учениците му внимателно отведе момчето настрана. На Сардили му омръзна да чака и понечи да си тръгне, но в този момент Праджнатара проговори:

– Поседнете с мен.

За дребен човек като него гласът му беше изненадващо мощен, но и странно завладяващ. Тези, които бяха най-близо, насядаха. Щом хората отзад видяха какво се случва, ги последваха и накрая цялото множество се настани пред него. Тогава Праджнатара вдигна високо лотоса, който беше откъснал в близкото езерце, и отново фокусира погледа си върху цветето. Сардили се зачуди дали пък няма да стане свидетел на някаква странна магия. Може би цветето ще избухне в пламък или ще се превърне в птица, която ще отлети. Зачака, но нищо не се случи. Отегчен, той се надигна да си ходи, но точно в този момент Праджнатара проговори отново:

– Преди хиляда години, когато наближил края на дните на Буда, много се обсъждало кой да стане негов приемник. Кой от последователите му най-добре разбираше мъдростта му? За да бъде решен този въпрос, било организирано събрание, последното, на което щял да присъства Буда, и то се провело в един прекрасен парк, подобен на този, но в Северна Индия.

Сардили седна отново, насилвайки се да изслуша разказа на учителя.

– Хиляди хора отишли да чуят последната проповед на Буда. Но вместо да произнесе дълго слово, както правел обичайно, той нагазил в едно езерце и откъснал лотос. Показал го на своите последователи и те, подобно на вас, се зачудили какво означава това. Дори и най-старшите ученици били озадачени. Буда обикновено говорел с часове и те слушали, убедени, че ако слушат достатъчно дълго, и те като Буда ще получат просветление. Но сега, когато предстояла най-важната проповед в живота му, Буда не произнесъл нито дума.

Накрая някои от учениците му започнали да разискват и размишляват какво означава цветето. Буда ги чул, станал и поднесъл цветето поред на всеки един от тях. Всеки ученик се мъчел да отгатне значението му с тайната надежда да стане приемникът на Буда. Цветето било Бог? Коренът бил Земята? Стеблото било учението на Буда, което свързва Бог и Земята? Един след друг те се опитвали да отгатнат, всеки от тях предлагал нова идея, докато най-после Буда стигнал до Кашяпа, последния от учениците си, който не продумал нито дума, просто се усмихнал на своя учител. Тогава Буда дал цветето на Кашяпа и се обърнал към множеството: „Всичко, което има да се каже, вече е казано. Онова, което не е казано, остава за Кашяпа.“ Ето така Кашяпа станал приемникът на Буда.

Тълпата седеше смълчана в очакване на обяснението, но вместо това Праджнатара възобнови мълчаливото съзерцаване на лотоса. Хората подвикваха, настояваха да им обясни смисъла на историята, но той не им обърна внимание и продължи да гледа втренчено цветето. Сардили се запита какво ли е видял Кашяпа в цветето, което да го накара да се усмихне. Той се вгледа внимателно в лотоса на Праджнатара, дали пък няма да забележи нещо? Дори се усмихна, както направил Кашяпа, но пак не откри нов смисъл в цветето.

Объркана и разочарована, тълпата започна да се разпръсва. Но Сардили остана заедно с шепата хора, всички загледани в цветето, любопитни да узнаят значението му. Когато падна мрак, учениците на Праджнатара запалиха факли, а учителят им продължаваше безмълвното изучаване на лотоса. Минаха часове. Малко преди полунощ Сардили предположи, че Праджнатара едва ли ще сподели други откровения. Бе станало късно, родителите му щяха да се обезпокоят. Той се изправи и напусна дребничкия учител, който остана да седи в парка, вперил поглед в своето цвете, сякаш то бе най-ценното нещо на света.

През следващите дни загадката на проповедта за лотоса спохождаше многократно Сардили. И всеки път го озадачаваше все повече. Дните преминаха в седмици, но загадката не го напускаше. Тя прерасна в натрапчива мисъл, която го тормозеше отвътре подобно неприятен сърбеж, който не успяваше да облекчи. Беше разсеян по време на обучението във Военната академия. Вече не оспорваше стратегиите на учителите си, а преди го правеше с голямо настървение. На тренировките противниците му го докосваха с учебните саби, нещо, което не им се беше отдавало в продължение на години. На една тренировка с истински саби, докато умът му блуждаеше около лотоса, той се нарани и на прасеца му се отвори дълбока рана. Инструкторите му се обезпокоиха и посетиха баща му, прославения генерал Сардили.

На следващата сутрин младият Сардили бе повикан в кабинета на баща си. Тази стая се намирал в отдалечения край на дома на генерала, където голямото му семейство нямаше как да го разсейва. В тази част на къщата не се допускаха шумни деца и бърборещи слуги. Само на един постоянен поток от военни служители бе разрешено да идват и да си отиват по всяко време на денонощието. Сардили почука. Обикновено отваряше адютантът на генерала, но за негова изненада се появи баща му, който го поздрави с широка усмивка.

Генералът представляваше внушителна фигура. Извисяваше се над останалите мъже не само заради размерите си – беше висок и едър като бик. Дълбокият му буботец глас внушаваше без усилие авторитет, а пронизващите му очи сякаш държаха в плен понископоставените. Генералът винаги го бе превъзхождал по височина, но сега, когато влезе в кабинета, младият Сардили забеляза, че е с половин глава по-висок от баща си.

– Седни, младежо – каза весело генералът и Сардили усети как се потапя в завладяващата сърдечност на баща си. Това бе една страна на генерала, която малко войници познаваха, но като момче той ѝ се беше наслаждавал достатъчно често. – Как

си? – избуботи баща му. – Не сме разговаряли от доста време. Бях твърде зает с държавните дела. Знаеш как е. Оттеглянето ми не донесе спокойствието, на което се надявах.

– Още си твърде млад и силен, за да се оттеглиш, татко. Всички го знаят – отвърна преданият син.

– Много мило от твоя страна, че смяташ така, но не съм вече силен, както бях. Не и толкова, колкото си ти сега. – Лицето на генерала стана сериозно. – Както и да е, достатъчно за мен. Нека поговорим за теб, сине мой. Вчера ме посети един от инструкторите ти във Военната академия. Проведохме дълъг разговор. Добре си поговорихме. Той ми каза, че ти си един изключителен млад войник, най-добрият, когото е създавала Академията. Спомена също, че последните пет години си бил непобедим както в ръкопашния бой, така и в боя с оръжие, а на предварителните състезания в началото на годината никой не е успял да издържи повече от пет секунди на арената срещу теб.

Докато говореше, генералът на спираше да крачи неспокойно, но сега застана неподвижен и разпери ръце, очевидно разстроен.

– Трябва да призная, макар да ми бе известно, че си талантлив, дори и аз бях изненадан от чутото. Не смяташ ли, че е редно да ме информираш за постиженията си?

– Съжалявам, татко – сви рамене младежът. – Не мислех, че ще те интересува.

– Разбира се, че ме интересува! Искам да научавам за напредъка ти. Никой не се гордее с теб повече от мен, Сардили. Трябва да знаеш това.

– Тези неща ми се отдават лесно – призна стеснително той.

– Естествено! Ти си Сардили от кастата на воините. В кръвта ти е.

Сардили се усмихна. Чувал беше същите думи безброй пъти и преди, затова чакаше баща му да стигне до същността. Генералът рядко си позволяваше празно бърборене и Сардили беше наясно, че е повикан по конкретен повод.

– Чух, че учението ти също върви добре...

– Да, татко.

– Чудесно. То също е важно. Да бъдеш войник, не означава само използване на груба сила. Инструкторът ми каза, че имаш напредничаво разбиране за стратегията, изкусен си в класическата литература, във Ведите...

– Да, татко.

– Когато завършиш в края на годината, те очаква място в Кралската гвардия на крал Симхаварман. Знаеш, че и аз съм служил в Гвардията. Най-доброто място, за което би могъл да мечтае един войник, най-добрият полк в цяла Индия.

– Да, татко.

– Освен това инструкторът ти спомена, че напоследък си бил малко, как точно се изрази той... разсеян... – Баща му направи пауза, давайки му възможност да обясни, но Сардили го изчака да продължи. – Трябва да отбележа, че и аз забелязах нещо подобно – каза накрая генералът. – Съгласен ли си?

– Може би – повдигна рамене той.

– Нещо не е наред ли, Сардили? Ако е така, не се притеснявай да ми кажеш. Все пак и двамата сме вече възрастни мъже. Може би жена?...

– Не – изчерви се младият мъж.

– Тогава мъж? – разсмя се баща му и го стисна игриво за рамото.

– Не!

– Е добре, какво е тогава? Говори, момче – заповяда кротко генералът.

– Ще ти се стори странно – започна Сардили.

– През живота си съм видял и чул много странни неща – усмихна се генералът.

Сардили се размърда неловко върху стола.

– Преди няколко седмици в парка попаднах на един пророк.
– Пророк ли? Доколкото знам, в Канчипурам няма пророк.
– Името му е Праджнатара – отвърна Сардили.
– Праджнатара? – изсумтя баща му. – Праджнатара е само един стар, побъркан будистки монах от Магада. И какво разправяше той?
– Почти нищо – въздъхна Сардили, – но онова, което каза, ме накара да се размисля. Баща му го изчака да продължи, но Сардили разпери ръце, сякаш искаше да каже, че няма какво повече да обяснява.
– За какво те накара да размислиш? – настоя баща му.
– За живота, предполагам – промълви след известно време Сардили, – за това, което всички ние правим тук...
– О, сине – засмя се баща му, – много сериозни въпроси за толкова млад човек, подходящи са за жреците, те да си блъскат главата над тях, а не за воините. Един ден ще поведеш мъже в битка. Не си заслужава да се задълбочаваш в такива неща, повярвай ми.
Сардили не отговори. Не искаше да противоречи на баща си, но генералът забеляза решителността в очите на сина си и лицето му доби студено изражение.
– Не забравяй какво съм ти казвал винаги. Ти си Сардили. По рождение си от кастата на воините. През целия си живот си обучаван да следваш семейните традиции. Съвсем скоро ще завършиш Академията с най-високи почести и самият крал Симхаварман ще те приветства с добре дошъл в своята Кралска гвардия. – Лицето му омекна. – Всички ние ще се гордеем с теб, Сардили. Съсредоточи се още известно време върху обучението си и след години, когато остарееш и се оттеглиш като мен, ще разполагаш с достатъчно време да се занимаваш с подобни въпроси.
– Да, татко.
– Добре – усмихна се щастливо баща му. – Доволен съм, че проведехме този разговор и изяснихме нещата. Нека го забравим и никога повече да не говорим по този въпрос.
Но те говориха отново и когато го сториха, избухна такъв спор, какъвто никога преди не се бе случвал в дома на Сардили, и в продължение на седмици той надвисна над семейството подобно буреносни облаци по време на летен мусон. Сардили се постара да послуша баща си, но загадката на проповедта за лотоса се оказа по-силна от чувството му за дълг към семейната традиция. Захвана се да търси Праджнатара, за да поиска обяснение, но той бе изчезнал. Никой не знаеше къде може да го открие. Посети местните храмове, където мъдри мъже се помъчиха да открият смисъла на проповедта, но така и не успяха да дадат отговор. Естествено, баща му узна за отсъствията му и отново го повика, настоявайки за обяснение.
Точно тогава Сардили уведоми баща си за своето намерение да стане монах. Яростта на генерала нямаше граници. Нощ след нощ със сълзи на очи майка му го умоляваше да се откаже. Посетиха го чичовците и братовчедите и му говориха с часове. Един след друг дойдоха инструкторите му, опитвайки се да го вразумят. Той изслушваше с голямо внимание, търпеливо и сериозно всеки един от посетителите, но непоколебимо отказваше да промени решението си. И когато всички аргументи бяха изчерпани, над семейството се възцари ужасна тишина.
Дни наред Сардили чакаше баща му да се умилистави и да му даде благословията си, преди да тръгне, но генералът отказваше да види сина си. Той беше боец с белези от много битки, но предателството на сина му го нарани така дълбоко, както нито едно вражеско острие не би могло.
И така един ясен пролетен ден Сардили реши, че не може повече да чака. Целуна майка си за сбогом, прегърна братята и сестрите си и преди да излезе навън в горещината на деня, се прости с верните си слуги.

Спря на терасата, за да се възхити за последен път на прекрасните градини, после мина през портата и се обърна за последно сбогом. Семейството му се беше скупчило на вратата, за да го изпрати, а зад тях забеляза една сянка. Беше баща му.

Сардили изчака мълчаливо, докато баща му излезе и се приближи с бързи крачки. За един миг помисли, че ще го удари, но генералът се спря на сантиметри от лицето му и заговори почти ръмжейки:

– Ти си едно непреклонно, вироглаво момче, Сардили. Винаги си бил такъв. Още като дете искаше всичко да стане по твоя начин. Никога не беше доволен, винаги полагаше всички усилия, за да получиш онова, което желаш. И признавам, че бях щастлив, защото знаех, че това ще те превърне в невероятен войник. Сега избра различен път, който знам, че ще следваш със същата упоритост. Надявам се само, че няма да пропилиеш живота си, преследвайки невъзможна мечта.

– Няма – отвърна Сардили с увереност, която не изпитваше.

Вгледа се в очите на баща си и съзря там обичта му, която напираше зад гнева и обидата. Обзе го дълбока тъга, не се сещаше за други думи и промълви само:

– Сбогом, татко – после бързо се обърна, за да скрие сълзите си, и напусна завинаги дома си.